

Den første jernbane

Anskuelsestavlen fra 1900 viser den første engelske jernbanelinje

Før damplokomotivet blev opfundet, foregik transport over længere afstande af mennesker og varer enten på hesteryg eller med hestetrukne vogne, hvis man ikke kunne sejle. I Danmark var det postvæsenet, der i mange år havde ansvaret for at drive ruterne med hestetrukne dagvogne eller diligencer, der normalt transporterede 6 – 8 passagerer samt post.

Gennem nogle år havde fremsynede opfindere eksperimenteret med dampmaskiner som trækraft for vogne på skinner.

De tidligste forsøg med damptog mislykkedes, fordi dampmaskinerne var for tunge og trækraften var for svag til, at togene kunne fungere.

I 1829 blev der udskrevet en konkurrence om driften af en jernbanelinje mellem byerne Liverpool og Manchester.

Robert Stephenson vandt konkurrencen med hans damplokomotiv, der hed "The Rocket". Lokomotivet var så hurtigt og driftssikkert, at det vandt konkurrencen.

Her skal man huske, at teknologien stadigvæk var så ny, at nogle lokomotiver simpelthen eksploderede, når udviklerne ville presse dem til at køre hurtigt.

Lokomotivernes dampmaskiner var ikke særlig effektive, så der skulle bruges rigtig meget kul til driften.

Jernbanestrækningen mellem Liverpool og Manchester var på 50 km, og toget kørte med en hastighed på 45 – 50 km i timen. Det var en voldsom fart på det tidspunkt, så toget opskræmte både dyr og mennesker, når det kom farende forbi.

I Danmark åbnede landets første jernbane i 1847 med en strækning mellem København og Roskilde.

Normal fart på ruten var 45 – 50 km i timen på den ca. 50 km lange strækning.

Det var ikke alle, der var lige begejstrede for den nye teknologi. De bønder, der havde jord op til jernbanen, var bange for, at køerne skulle falde døde om af skræk, når lokomotivet kom susende forbi.

H.C. Andersen kender vi jo bedst fra hans eventyr, men han elskede også at rejse, så han var meget interesseret i de nymodens tog.

Første gang han kørte med tog foregik det i Tyskland i 1840, altså inden det første tog i Danmark var startet. Man havde ikke engang et navn for et damplokomotiv på dansk på det tidspunkt, så H.C. Andersen kaldte det bl.a. for en damphest.

H.C. Andersen rejste meget, og han var helt klart træt af at skumple afsted i diligencerne, så han var begejstret for den nye rejsemulighed.

I de kommende år blev der etableret nye jernbaner overalt i Danmark. Denne transportform var langt mere komfortabel end de gamle diligencer, men til gengæld krævede jernbanerne som bekendt, at der blev lagt skinner.

Den sidste danske hestetrukne diligence kørte på ruten Vejle – Brande. Den blev nedlagt i 1912. Turen tog 5 timer for de ca. 50 km.

Anskuelsestavler

Anskuelsestavler blev brugt i skolen fra midten af 1800 tallet til langt op i 1900 tallet. Tavlerne gav læreren en mulighed for at vise billeder af de emner, som der blev fortalt om.

På museets hjemmeside industrimuseet.dk kan I finde info om andre anskuelsestavler. Se under menupunktet "Undervisning" – "Grundskolen".